

2021-02-11
S2021/01354 (delvis)

Socialdepartementet

Myndigheten för ungdoms- och
civilsamhällesfrågor
Box 206
351 05 Växjö

Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag att genomföra en kartläggning av ungdomars upplevda psykiska hälsa och ohälsa

Regeringens beslut

Regeringen ger Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att, i nära samverkan, genomföra en kartläggning av ungdomars upplevda psykiska hälsa och ohälsa. Kartläggningen ska bl.a. ge svar på hur ungdomar uppfattar sin psykiska hälsa, både det psykiska välbefinnandet och psykiska besvär, vilka faktorer som verkar främjande och stärkande för ungdomars psykiska hälsa samt vilket stöd som unga själva efterfrågar och vilka aktörer som unga upplever att de kan, eller skulle vilja, få stöd ifrån. Vid genomförandet av uppdraget ska ungas egna erfarenheter genomgående beaktas och ungdomar ska själva få komma till tals och beskriva sin egen livssituation utifrån sitt perspektiv. Med ungdomar avses i detta sammanhang personer mellan 13 och 25 år, i enlighet med målgruppen för ungdomspolitik. Unga hbtqi-personer ska särskilt uppmärksammas i arbetet.

Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheterna inhämta synpunkter och erfarenheter från Barnombudsmannen och samverka med de myndigheter och övriga aktörer som kan komma att beröras av uppdraget t.ex. organisationer som företräder barn och unga.

Under 2021 avsätter regeringen totalt 3 000 000 kronor för genomförandet av uppdraget. Av dessa medel får MUCF respektive Folkhälsomyndigheten använda 1 500 000 kronor vardera. Av medlen ska 1 500 000 kronor belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 4 Till Folkhälsomyndighetens disposition och 1 000 000 kronor ska belasta anslagsposten 3 till Kammarkollegiets dispo-

sition. Vidare ska 500 000 kronor belasta utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering, anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m., anslagsposten 7 insatser för att stärka hbtq-personers rättigheter och möjligheter. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2021. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Kulturdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 1 juni 2021. Delredovisningen ska innehålla en plan för hur myndigheterna ska bedriva arbetet och vilka insatser som myndigheterna, enskilt och gemensamt, avser att vidta inom ramen för uppdraget. Arbetet ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Kulturdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 1 juni 2023. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Dåvarande Ungdomsstyrelsen (idag MUCF) fick i slutet av 2013 i uppdrag av regeringen att genomföra en kartläggning för att öka kunskapen om hur ungdomar med psykisk ohälsa upplever sina svårigheter och vilka sätt ungdomarna själva använder för att hantera dessa (S2013/06261). Kartläggningen skulle även ge svar på vilka resurser i det offentliga och civila samhället som målgruppen upplever att de kan få stöd ifrån. Rapporten När livet känns fel publicerades 2015 och är till dags dato den mest omfattande studien av unga personers egna upplevelser av psykisk ohälsa och vilka strategier man använder sig av för att må bättre.

Rapporten visade att unga, såväl flickor som pojkar, i första hand hanterar sitt dåliga mående själva, de upplever inte att det stöd som samhället erbjuder är tillgängligt eller anpassat efter deras behov. Ett annat resultat var att unga önskar att de i större utsträckning kan påverka hur stödet utformas. Samtidigt konstaterar myndigheten att tolkningen av de självrapporterade psykiska besvären inte är given då den bygger på uppgiftslämnarens subjektiva upplevelse. Man slår också fast att frågan om psykiskt välbefinnande kan tolkas på olika sätt och att kunskap som bygger på ungas egna berättelser om hur ungdomar själva ser på psykisk hälsa och ohälsa samt vilka insatser som

verkar främjande och stärkande för ungas psykiska hälsa behöver utvecklas. Rapporten visade också att unga hbtq-personer är en särskilt utsatt grupp och att den minoritetsstress som skapas av negativt bemötande och diskriminering från samhället leder till att unga hbtq-personer i högre utsträckning än andra unga upplever psykisk ohälsa samt att självmord och tankar kring självmord är vanligare bland hbtq-ungdomar än bland andra unga.

Det är viktigt att unga får det stöd och den trygghet de behöver. Det är därför angeläget att undersöka vad som avses när ungdomar rapporterar psykiska besvär men också hur ungdomar uppfattar psykiskt välbefinnande och vilka resurser i det offentliga och det civila samhället som målgruppen upplever att de kan, eller skulle vilja, få stöd ifrån. Sådan kunskap är angelägen för att fördjupa förståelsen av den psykiska ohälsans utveckling i ungdomsgruppen samt för att kunna utforma verkningsfulla hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser på grupp- och befolkningsnivå. Regeringen anser därför att en uppföljande kartläggning av ungdomars upplevda psykiska hälsa bör genomföras.

Regeringen har inom ramen för arbetet med hbtqi-personers rättigheter givit MUCF i uppdrag att kartlägga och sammanställa kunskap om unga hbtq-personers levnadsvillkor (A2020/01666). Regeringen har också givit flera uppdrag till Folkhälsomyndigheten som syftar till att utveckla och stärka arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention, däribland uppdraget att inrätta en funktion för psykisk hälsa och suicidprevention vid myndigheten (S2020/05464). Resultatet av föreliggande uppdrag kan, enligt regeringens mening, bidra med värdefull kunskap även i detta arbete.

Uppdraget är ett led i regeringens arbete inom området psykisk hälsa och suicidprevention samt arbetet med att stärka unga hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Regeringen beslutade i januari 2021 om en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Handlingsplanen innehåller åtgärder fram till och med 2023 men även strategiska insatser för att säkerställa det långsiktiga arbetet. Ett viktigt område i handlingsplanen är hbtqi-personers hälsa och i detta arbete behövs uppdaterad kunskap för att skapa förutsättningar för att långsiktigt främja unga hbtqi-personers hälsa.

Närmare om uppdraget

Syftet med uppdraget är att öka kunskapen om hur ungdomar, såväl flickor och unga kvinnor som pojkar och unga män och unga som identifierar sig på

annat sätt, uppfattar sin psykiska hälsa, både det psykiska välbefinnandet och psykiska besvär, vilka orsaker som upplevs ligga bakom eventuella psykiska besvär och vilka sätt som ungdomar själva använder för att hantera dessa. Uppdraget syftar även till att ge svar på vilka faktorer som verkar främjande och stärkande för ungdomars psykiska hälsa samt vilket stöd som unga själva efterfrågar och vilka aktörer som unga upplever att de kan, eller skulle vilja, få stöd ifrån. Unga hbtqi-personer ska särskilt uppmärksammas i arbetet då unga hbtqi-personer riskerar en högre grad av utsatthet och ohälsa än andra unga. Om det föreligger skillnader mellan unga hbtqi-personer och övriga unga när det gäller behov av stöd eller andra frågor som lyfts upp i kartläggningen ska detta tydligt framgå i redovisningen.

Uppdraget ska genomföras utifrån ett barnrättsperspektiv och ett ungdomsperspektiv. Myndigheterna ska vid genomförandet av uppdraget även beakta att ungas möjligheter att komma till tals och deras upplevelser av hälsa och ohälsa kan påverkas av ett flertal andra faktorer såsom kön, ålder, funktionsnedsättning, socioekonomisk bakgrund, etnisk tillhörighet eller tillhörighet till urfolket eller nationell minoritet.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Andrea Larsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision

Finansdepartementet/Ba

Kulturdepartementet/CSM

Arbetsmarknadsdepartementet/MRB

Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ekol

Barnombudsmannen

Folkhälsomyndigheten

Kammarkollegiet

Socialstyrelsen

Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH)

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL)

Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU)

Sveriges ungdomsorganisationer (LSU)